

Keskkonnaministeerium
Narva mnt 7a
15172 Tallinn

Teie 02.11.2021 nr 1-4/21/5393

Arvamuse avaldamine keskkonnatasude seaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu kohta

Lugupeetud Erki Savisaar.

Eesti Kaupmeeste Liit tänab Keskkonnaministeeriumi võimaluse eest anda omapoolne tagasiside keskkonnatasude seaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõule.

Oleme kursis, et eelnõu suund on Euroopa Liidu poolt suuresti ette antud. Vajadusest täiendavate rahaliste vahendite leidmiseks EL eelarvesse on liikmesriikidele kehtestatud plastimaks, mida kogutakse ringlusse võtmata plastilt. Antud eelnõuga soovib Eesti selle kulu edasi kanda plasti turule panevatele ettevõtetele.

Kaupmeeste Liit nõustub, et rahaline stiimul on oluline mõjutusvahend suunamaks ettevõtteid panema turule vähem ringlusse mittevõetavat plastpakendit, eeldusel et alternatiivid on olemas. Teeme mõned ettepanekud, et Keskkonnaministeeriumi ettepanek teeniks lisaks eelarvesse tulu teenimisele paremini ka keskkonnanahoiu eesmärke.

1. Kehtestada saastetasu vaid ringlusse mittevõetavale komposiitmaterjalile või kui see ei ole võimalik, kehtestada ringlussevõetavale plastile kordades väiksem tasu.

Kui kohelda fiskaalsete meetmetega ringlusse võetavat plasti ja ringlusse mittevõetavat plasti samaväärse saastetasuga, ei suuna see ettevõtteid kiirelt komposiitmaterjalidele alternatiive otsima. Komposiitmaterjalidel on mitmeid eeliseid üheliigilise plastpakendi ees, mistõttu fiskaalsed meetmed peaksid neid eeliseid kunstlikult vähendama, et kulu kaaluks üles tänase kasu.

Ringlussevõetavat plasti saab helvestada ja kasutada samaväärsete toodete või downcycling toodete tootmiseks- teda ei pea põletama. Helvestatud ja taaskasutatud materjal võib olla olemuslikult sama positiivne kui materjali pesu ja taaskasutus ning seda tuleks igati soodustada. Seega paneme ette sellisele materjalile saastetasu mitte kohaldada või kohaldada seda palju väiksemas määras.

2. Kehtestada saastetasu väiksemas määras kui 370€/t

Eelnõus ette pandud saastetasu 370 eurot tonni kohta plastpakendijäätmetele, mida ei ole korduskasutuseks ettevalmistatud ega ringlusse võetud ja mille kohta on kohustus esitada andmed pakendiregistrisse, on liiga kõrge.

Eestis on teatavasti kuskil kolmandik turule paisatud pakenditest deklareerimata ehk sisuliselt salaturg. Mida kõrgemad on ausalt materjali turule panemise kulud, seda suurem on surve andmete mitteesitamiseks või moonutamiseks ja seeläbi salaturu kasvuks. Hoidmaks süsteemi petmise survet kontrolli all, on vajalik mitte tõsta tasusid liiga järsult ning suunata riiklikku ressursi järelevalve suurendamisele.

Täna on riiklik järelevalve pakendite deklareerimise ümber ebapiisav ning ebakvaliteetne. Tegemist on vähetähtsa teemaga, millega ei soovi tegeleda Maksuamet ning millega väga vähe tegeleb Keskkonnaamet. Kui järelevalvesse ei suunata täiendavat ressursi, on oht, et tasude kasvades on peagi pool pakenditest deklareerimata, ehk salaturg. See on äärmiselt demotiveeriv ausatele pakendiettevõtjatele ning kahjustab oluliselt nende konkurentsiolukorda.

Teeme ettepaneku vähendada vähemalt poole võrra, aga pigem 2/3 võrra kehtestatavat saastetasu.

3. Teha täiendavaid samme plasti põletamise heidutamiseks

Ringmajanduse toimimiseks on vajalik ettevõtteid ja tarbijaid motiveerida nii ringlussevõetavat pakendit kasutama kui seda ringlussevõetavalt kokku korjama. Tuleb tegeleda probleemiga korraga mõlemast otsast ehk vähendada saastamist ja suurendada koristust. Seetõttu toetab Kaupmeeste Liit ka pakendijäätmete põletustasude tõstmist. Ladestamistasude tõusud aitavad suunata materjali mitte prügilatesse matma. Kõige soodsam plastist vabanemise viis ei tohiks olla põletamine. Kõige soodsam peaks olema helvestamine ja uute toodete tegemine või pesu ja korduskasutus. Seetõttu on vajalik turutõrke ületamiseks ka põletustasusid mingil määral tõsta. Nende tasude tõus võiks samuti teenida vajalikku tulu Euroopa Liidu plastimaksu kassasse, näiteks 1/3 ulatuses vajalikust eelarvest.

Kaubandusest saavad taaskasutusorganisatsioonid täna kätte puhast ja ümbertöödeldavat materjali. Probleem on pakendite puhtuse ja tagasi saamisega tarbijate käest. Seetõttu peab maksumeetmetega jõuliselt suunama ka tarbijaid pakendeid eraldi sorteerima või plasti eraldi sorteerima ning heidutama plastmaterjali saastumist biojätmetega. Poliitiliselt on riskantne tarbijate jaoks segaolmejätmete prügiveo hinda tõsta, kuid see on ainuke viis suunata suuremat hulka tarbijaid pakendeid eraldi koguma ja ära viima. Ainult teavitustegevusest ei piisa, kuigi ka see on hädavajalik. Ilma tarbijakäitumist muutmata ei suuda Eesti saavutada suuremat plasti ringlussevõttu.

4. Toetada ümbertööstlustehaste rajamist

On üldteada, et Eestis on tänane plasti ümbertööstlusvõimekus kaugelt liiga väike ning toimib olulise pudelikaelana ringlussevõtu suurendamise teel. Ei ole mõtet tõsta tasusid, kui selle kõrval ei looda põletamisele toimivaid alternatiive. Sellisel juhul suuremad

keskkonnatasud vaid tõstavad toodete hindu tarbijale, ent ei tee midagi paremaks keskkonna vaates. Soovitame tungivalt suurendada riiklikke toetusi ümbertööstlustehaste rajamiseks, vähemalt enimlevinud plastide ümbertööstluseks. Selle kõrval julgustame prioritseerima ka riiklikku hea pakendamise tava edendamist, mis annaks soovitud, milliseid plaste ettevõtetes eelistada. Kuigi tööstused toodavad nii ekspordiks kui koduturule, on mõistlik koduturu ümbertööstlustehased rajada siinmail kõige levinumate ja sobilikemate plastide ümber töötlemiseks. Mingi osa materjalist tuleb ekspordida ümbertööstluseks lähiriikidesse, kus loodetavasti samuti võimekust arendatakse.

5. Vormiline märkus hea seadusloome tava kohta

Viimaks teeme vormilise märkuse, toetamaks Kaubandus-Tööstuskoja tagasisidet antud eelnõule. Taunime samuti Keskkonnaministeeriumi õigusloomepraktikat, kus olulise mõjuga eelnõule ei ole eelnenud väljatöötamiskavatsust, mõjuanalüüs on pealiskaudne ning huvigruppidele on antud tagasiside andmiseks ebamõistlikult lühike tähtaeg. Nii suurt teemat tuleks käsitleda komplekselt ning analüüsida majanduslikke mõjusid keskkonnamõjude kõrval põhjalikult. Praegusel kujul jätab eelnõu mulje, et vajadus kiiresti suur kogus maksuraha korjata on peidetud läbimõtlemata keskkonnatasu taha, mille sobivus keskkonna vaates on küsitav ja negatiivsete kõrvalmõjude risk on kõrge.

Kokkuvõte

Toetame plastpakendite keskkonnasäästlikkuse suurendamise projektis reaalse tulemuse saavutamiseks fiskaalseid meetmeid erinevates pakendi-ja jäätmekäitluse etappides. Ringlussevõetamatu komposiitplast peab muutuma tootjatele kallimaks lahenduseks kui taaskasutusse võetav plast. Plasti põletamine peab muutuma tarbijatele kallimaks kui ringlussevõtt. Ning kiiresti tuleb alustada plasti ümbertööstlusvõimekuse suurendamisega, suunates sinna ka riiklikke toetusi. Need protsessid peaksid töösse minema paralleelselt.

Loodame, et peate võimalikuks Kaupmeeste Liidu seisukohti arvesse võtta. Oleme heal meelel valmis kohtuma ning oma kommentaare ja ettepanekuid lähemalt selgitama.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Peil
Tegevjuht
Eesti Kaupmeeste Liit